

УДК 811.133.1'243'27:378.147.091.3(043.3)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/87-1-49>

Євгеній ІВАНОВ,
orcid.org/0009-0002-0574-006X
викладач кафедри теорії, практики та перекладу французької мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) ye.ivanov@kpi.ua

СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФРАНКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ (ФРАНЦУЗЬКА МОВА ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ)

У статті розглядаються стратегії формування франкомовної лексичної компетентності у майбутніх філологів в умовах змішаного навчання. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю адаптації методик викладання іноземних мов до сучасних технологічних і комунікативних реалій. Лексична компетентність розглядається як ключовий компонент здатності студентів ефективно спілкуватися в академічному та професійному середовищах.

У роботі окреслено основні підходи до інтеграції традиційних і цифрових методів, які спрямовані на підвищення мотивації студентів, багаторазове засвоєння нових лексичних одиниць і розвиток автономного навчання. Особливу увагу приділено контекстуалізації нової лексики за допомогою автентичних матеріалів, технологічному підкріпленню лексичних навичок через мобільні застосунки та електронні платформи, а також організації інтерактивної та співробітницької діяльності, що сприяє глибокому засвоєнню мовного матеріалу.

Дослідження також аналізує можливості використання першої іноземної мови студентів (англійської) для зміцнення міжмовних зв'язків і мінімізації інтерференції при вивченні французької мови як другої іноземної (ІМ2). Наводяться конкретні приклади практичних завдань, зокрема створення глосаріїв, участь у дискусійних форумах і використання лексичних ігор, що ілюструє, як стратегії змішаного навчання сприяють закріпленню і активному використанню нової лексики.

Окрім того, у статті підкреслюється потенціал цих стратегій щодо формування автономності студентів і розвитку міжмовної свідомості. Реалізація запропонованих підходів має на меті підготувати майбутніх філологів до успішної професійної комунікації в багатомовному середовищі, надавши їм навички, необхідні для навчання впродовж життя. У підсумку визначено перспективи подальшого розвитку принципів формування франкомовної лексичної компетентності в умовах змішаного навчання.

Ключові слова: франкомовна лексична компетентність, змішане навчання, автентичні матеріали, міжмовна інтерференція, цифрові технології, інтерактивні завдання, філолог, друга іноземна мова.

Yevhenii IVANOV,
orcid.org/0009-0002-0574-006X
Lecturer at the Department of Theory, Practice and Translation of the French Language
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) ye.ivanov@kpi.ua

STRATEGIES FOR THE FORMATION OF FRANCOPHONE LEXICAL COMPETENCE IN PROSPECTIVE PHILOLOGISTS IN A BLENDED LEARNING ENVIRONMENT (FRENCH AS L3 AFTER ENGLISH)

The article examines strategies for developing French lexical competence in future philologists within a blended learning environment. The relevance of the study is driven by the need to adapt foreign language teaching methodologies to modern technological and communicative realities. Lexical competence is considered a crucial component of students' ability to communicate effectively in academic and professional settings. The paper defines key approaches to the integration of traditional and digital methods aimed at enhancing student motivation, repeated exposure to new lexical items, and promoting autonomous learning. Particular emphasis is placed on the contextualization of new vocabulary through authentic materials, the technological reinforcement of lexical skills via mobile applications and electronic platforms, and the organization of interactive and collaborative activities that foster deep language acquisition. The study also explores the use of students' first foreign language (English) to strengthen interlingual connections and minimize interference when learning French as a second foreign language (L3). Specific examples of practical tasks, including the creation of glossaries, discussion forums, and lexical games, are provided to illustrate how blended learning strategies can enhance the retention and active usage of new vocabulary. In addition, the paper highlights the potential of these

strategies to foster greater learner autonomy and interlinguistic awareness. The implementation of such strategies aims to prepare future philologists for successful professional communication in multilingual environments, equipping them with the skills necessary for lifelong learning. The research concludes by identifying further prospects for developing principles of French lexical competence formation under blended learning conditions.

Key words: *French lexical competence, blended learning, authentic materials, interlingual interference, digital technologies, interactive tasks, philologist, second foreign language.*

Постановка проблеми. Франкомовна лексична компетентність є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх філологів, оскільки визначає рівень їхньої комунікативної ефективності та забезпечує здатність до повноцінної участі у міжкультурній взаємодії. Наявність розвинених лексичних знань є передумовою розуміння автентичних текстів, створення зв'язних висловлювань та вільного використання французької мови у різних ситуаціях професійного та повсякденного спілкування.

Сучасний етап розвитку освіти відзначається активним упровадженням змішаного навчання (blended learning), що передбачає інтеграцію традиційних очних занять із технологічно підтриманими дистанційними формами. Особливої актуальності ця модель набула в умовах постпандемічної реальності, коли виникла необхідність забезпечення безперервності освітнього процесу за допомогою цифрових платформ і засобів комунікації.

Разом із відкритими можливостями змішаного навчання виявляється низка викликів, серед яких провідними є питання ефективної технічної інтеграції ресурсів у навчальну діяльність, підтримання сталого рівня залученості та мотивації студентів у змішаному середовищі, а також адаптація методичних підходів до неоднорідного рівня їхньої іншомовної підготовки (Molnár, 2010). Особливе значення у цьому контексті набуває проблема формування лексичної компетентності, що потребує не лише забезпечення умов для запам'ятовування лексичних одиниць, але й створення можливостей для їхнього свідомого використання в процесі продукування усного і письмового мовлення.

Таким чином, актуальність дослідження стратегій франкомовної лексичної компетентності в умовах змішаного навчання зумовлюється як загальними тенденціями трансформації освітніх підходів, так і необхідністю оновлення методик викладання іноземних мов із урахуванням нових технологічних та комунікативних реалій.

Аналіз досліджень. У контексті вивчення ІМ2 в українських закладах вищої освіти актуалізується проблема міжмовної інтерференції. Необхідність врахування міжмовної взаємодії також

підкреслює Л. В. Цвяк, яка обґрунтовує доцільність білінгвального підходу у процесі вивчення ІМ2 із використанням інтерактивних технологій (Цвяк, 2011).

У вітчизняній методиці звертається увага на застосування мультимедійних технологій та плюрилінгвального підходу у навчанні лексики. Науковці пропонують плюрилінгвальний підхід до навчання ІМ2 для студентів немовних спеціальностей, орієнтуючись на опору на відомі мови (Romanenko та ін., 2020).

Дослідження останніх років підтверджують, що білінгвізм сприяє засвоєнню третьої мови (L3). Роботи J. Bartolotti та V. Marian доводять, що білінгви активно залучають знання з L1 і L2 для засвоєння лексики L3, використовуючи механізми переносу та «скафолдингу» (Bartolotti, Marian, 2017). Аналогічні висновки зроблено у дослідженні F. Salomé та ін. серед дітей у Франції (Salomé et al., 2022).

Важливим аспектом вивчення лексики є міжмовна схожість. Т. Molnár показала, що навчання через когнати підвищує ефективність засвоєння лексики третьої мови (Molnár, 2010).

Інноваційні підходи до навчання лексики передбачають використання електронних мовних корпусів, інтерактивних технологій та змішаного навчання. Дослідження A. Rets засвідчує переваги корпусно-орієнтованого навчання у розвитку довготривалого лексичного запам'ятовування та автономності студентів (Rets, 2017).

Узагальнюючи, зазначимо, що сучасні тенденції у вивченні лексики ІМ2/L3 включають: опору на мовний багаж студентів (рідна мова, ІМ1); впровадження плюрилінгвального підходу; використання інтерактивних і мультимедійних технологій; активне застосування інноваційних методик у змішаному форматі навчання. Застосування активних методів навчання, таких як інтелеккарти, сторітеллінг та скрайбінг, сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищує їхню мотивацію до вивчення французької мови та дозволяє ефективно адаптувати навчальний процес до умов змішаного навчання (Лучкевич, Кутаєвич, 2021).

Поділяємо точку зору Майєр Н. В. у тому, що наразі у вітчизняній науці недостатньо досліджень

з методики навчання французької мови взагалі та з методики формування франкомовної лексичної компетентності зокрема (Майєр, 2023: 41): розроблено методику навчання студентів мовних вузів спілкування в соціально-побутовій сфері засобом лінгвокраїнознавчої лексики (Дімова, 1996); методику формування франкомовної лексичної компетентності продуктивного усного мовлення у студентів мовних спеціальностей (Липська, 2010).

На основі аналізу наукових студій з проблеми дослідження констатуємо, що попри необхідність теоретичного обґрунтування та практичного розроблення методики формування франкомовної лексичної компетентності майбутніх філологів (французька мова після англійської) для ефективної організації навчального процесу, ця проблема залишається поза увагою дослідників. У цьому контексті особливої актуальності набуває розробка стратегій, спрямованих на використання знань першої іноземної мови (англійської) для формування лексичної компетентності другої іноземної мови, зокрема французької та мінімізації негативного міжмовного впливу.

Мета статті – обґрунтувати і розробити стратегії формування франкомовної лексичної компетентності у майбутніх філологів в умовах змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу. Формування лексичної компетентності у змішаному навчанні майбутніх філологів вимагає комплексного підходу, який передбачає інтеграцію традиційних і цифрових методів. Сучасні дослідження (Garrison, Vaughan, 2008; Polakova, Klimova, 2022) наголошують на необхідності забезпечення високої мотивації студентів, багаторазової зустрічі з новими лексичними одиницями в різних формах та розвитку автономії навчання. З огляду на це, пропонуємо систему стратегій, яка включає контекстуалізацію матеріалу, використання цифрових інструментів, інтерактивну і співробітницьку діяльність та підтримку міжмовних зв'язків.

1. Контекстуалізація через автентичні матеріали. Контекстуалізація є основним засобом інцидентного засвоєння лексики, коли нові слова сприймаються природно під час читання або слухання (Webb, 2007). У процесі вивчення французької мови доцільно пропонувати студентам автентичні матеріали рівня A2–B1: короткі оповідання, новини, інтерв'ю. Важливо підтримувати баланс: близько 95% слів у текстах мають бути знайомими, що дозволяє студентам здогадуватися про значення решти 5% за контекстом (Webb, 2007).

Рекомендуємо використовувати цифрові платформи (наприклад, Moodle), де вправи можуть

супроводжуватися глосаріями чи інтерактивними підказками. Багаторазове виконання завдань із новими словами у різних контекстах сприяє глибокому засвоєнню їхнього значення й форми (Webb, 2007).

Наведемо приклади завдань.

1. Підготовка усного або письмового переказу прочитаного чи прослуханого тексту французькою мовою є одним із ефективних способів активізації лексичного матеріалу. Перед початком роботи студентам пропонується список ключових нових лексем із поясненням їхнього значення, після чого ставиться завдання побудувати короткий виклад змісту, використовуючи щонайменше п'ять нових слів у контексті. Особливу увагу слід звертати на те, щоб студенти не просто вставляли слова механічно, а намагалися доречно інтегрувати їх у логічні висловлювання.

2. Рольова гра. Студенти працюють у парах або невеликих групах і розігрують інтерв'ю журналіста з очевидцем події, що висвітлюється у тексті, який вони читали. Під час підготовки до завдання студенти складають запитання й відповіді, у яких обов'язково використовують нові лексичні одиниці, наприклад, "spectacle" (видовище), "témoin" (очевидець), "témoignage" (свідчення), "émouvant" (зворушливий).

Такий підхід сприяє глибшому розумінню контексту вживання слів та переходу лексичних одиниць із пасивного до активного словникового запасу студентів.

2. Використання цифрових інструментів. Розвиток мобільного навчання надає студентам додаткові можливості для тренування лексичних навичок (Polakova, Klimova, 2022). Використання цифрових платформ, таких як Quizlet, Anki чи Memrise, дозволяє організувати розподілене повторення лексичних одиниць. Флеш-картки та інструменти автоматичного контролю допомагають не лише вивчити нові слова, але й відстежувати прогрес. Додатково студенти навчаються працювати з електронними словниками (Larousse en ligne, CNRTL), що сприяє розвитку навичок автономного навчання.

Наведемо приклади завдань.

1. Створення власного набору карток у Quizlet. Студенти мають внести до додатка нові слова теми разом із перекладом або визначенням французькою мовою та прикладами речень. Регулярне проходження тренувань на основі цих карток стимулює повторення лексики через оптимальні інтервали часу.

2. Завдання «слово тижня». Кожному студенту щотижня на LMS-платформі пропонується нове

французьке слово. Завдання передбачає, що студент має скласти не лише одне речення з новою лексею, а також знайти приклади її вживання у франкомовних текстах або відеоматеріалах і проаналізувати особливості її використання. Це розвиває вміння працювати з контекстом і автономно вивчати лексику.

Інтеграція таких цифрових методик у навчальний процес дозволяє підвищити регулярність і різноманітність повторення лексичного матеріалу, що є критичним для його стійкого засвоєння (Polakova, Klimova, 2022).

3. Інтерактивна і співробітницька діяльність. Робота в парах або групах дозволяє студентам активніше застосовувати нову лексику, обмінюватися стратегіями засвоєння і формувати спільні знання. Колаборативні завдання, як показали дослідження (Ramezani, Faez, 2019), підвищують рівень засвоєння лексики, особливо за умов, коли студенти пояснюють слова один одному, ставлять запитання і практикують їх у живому спілкуванні.

Наведемо приклади завдань.

1. Створення групового глосарія на задану тему. Студенти об'єднуються у групи по 3–4 особи, отримують певний тематичний розділ (наприклад, «Архітектура міста», «Вид транспорту») і у процесі самостійної позааудиторної роботи створюють глосарій ключових понять французькою мовою. Потім групи презентують свої глосарії на аудиторному занятті, пояснюють одногрупникам значення лексичних одиниць і наводять приклади їх використання.

2. Регулярні дискусії на онлайн-форумі платформи навчальної дисципліни. Щотижня студентам пропонується певна тема для обговорення і завдання полягає в тому, щоб написати невелике повідомлення, обов'язково використовуючи 5–7 нових лексичних одиниць, а також відповісти на повідомлення інших студентів.

3. Лексичні ігри у класі, наприклад, Alias (пояснення слова без його прямого називання) або Bingo (позначення почутих у аудіотексті слів) створюють умови для закріплення вивченої лексики у невимушеній формі та сприяють мимовільному запам'ятовуванню. Ігрова діяльність не лише підвищує мотивацію, а й сприяє розвитку навичок співпраці.

4. Підтримка міжмовних зв'язків через першу іноземну мову. Враховуючи, що більшість

студентів, які починають вивчати французьку мову як ІМ2, володіють англійською мовою на рівні B2–C1, доцільним є використання її як посередника у засвоєнні французької лексики (Polakova, Klimova, 2022). Значна кількість когнатів між англійською та французькою дозволяє прискорити розуміння і запам'ятовування нових слів. Однак викладачу слід звертати увагу на хибних друзів перекладача, які можуть спричинити помилки у вживанні лексики. Робота над виявленням таких слів і правильним їх використанням сприяє зниженню міжмовної інтерференції.

Наведемо приклади завдань.

1. Підбір французьких еквівалентів до запропонованого списку англійських слів. Студентам пропонується перелік лексичних одиниць, наприклад: international, nation, culture, music. Завдання студентів полягає в тому, щоб знайти французькі відповідники, звертаючи увагу на відмінності у вимові й написанні.

2. Робота з двомовними текстами. Викладач пропонує студентам уривок тексту англійською мовою і його переклад французькою. Їхнє завдання – вписати французькі слова, які мають пряму відповідність у англійському тексті, і проаналізувати випадки, коли така відповідність відсутня.

Такий підхід розвиває плюрилінгвальну компетентність і сприяє більш усвідомленому засвоєнню лексики.

Висновки. Формування франкомовної лексичної компетентності – процес багатогранний і успіх залежить від гармонійного поєднання різних стратегій. Запропоновані стратегії показують шлях до того, як можна синтезувати найкращі традиційні практики навчання лексики з інноваційними можливостями цифрової епохи. Таким чином, майбутні філологи отримають не лише знання французьких слів, але й уміння самостійно ці знання розширювати й поглиблювати, що відповідає концепції навчання впродовж життя. Реалізація цих стратегій сприятиме підготовці покоління фахівців, здатних успішно функціонувати в багатомовному академічному та професійному середовищі, ефективно використовуючи засвоєну лексику у процесі реалізації різних видів мовленнєвої діяльності. Перспективу подальших наукових досліджень складає обґрунтування принципів формування франкомовної лексичної компетентності в умовах змішаного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дімова Л. С. Методика навчання студентів мовних вузів спілкування в соціально-побутовій сфері засобом лінгвокраїнознавчої лексики: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Одеса, 1996. 24 с.

2. Липська І. І. Методика формування франкомовної лексичної компетенції продуктивного усного мовлення у студентів мовних спеціальностей: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 24 с.
3. Лучкевич В., Кутасевич, Г. Особливості використання активних методів навчання іноземних мов у закладах вищої освіти (на прикладі французької мови). *Молодь і ринок*. 2021. № 5(191). С. 130-134.
4. Майер Н. В. Наукові дослідження з методики навчання французької мови: сучасний стан і перспективи. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Педагогіка та Психологія*. 2023. №38. С. 40-49. DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.38.2023.284425>
5. Цвяк Л. Особливості навчання другої іноземної мови у вищому правоохоронному навчальному закладі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2011. №22. С. 185-188.
6. Bartolotti J., Marian V. Bilinguals' existing languages benefit vocabulary learning in a third language. *Language Learning*. 2017. № 67(1). С. 110-140. DOI: <https://doi.org/10.1111/lang.12200>
7. Garrison D. R., Vaughan N. D. *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. John Wiley & Sons. 2008. 231 p.
8. Molnár T. Cognate recognition and L3 vocabulary acquisition. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*. 2010. №2(2). С. 337-349.
9. Polakova P., Klimova B. Vocabulary mobile learning application in blended English language learning. *Frontiers in Psychology*. 2022. T. 13. Стаття № 869055. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.869055>
10. Ramezani N., Faez F. Vocabulary learning and retention through multimedia glossing. *Language Learning & Technology*. 2019. №23(2). С. 105-124. DOI: <https://doi.org/10.125/44685>
11. Rets I. Vocabulary retention and concordance-based learning in L3 acquisition. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*. 2017. №3(2). С. 313-324. DOI: <https://doi.org/10.32601/ejal.461029>
12. Romanenko O., Dzevytska L., Chyzykova O., Zabolotska I., Zotova-Sadylo O., Bazarenko I. Plurilingual approach to teaching a second foreign language to students of non-linguistic specialties. In *III International Scientific Congress Society of Ambient Intelligence 2020 (ISC-SAI 2020)*. Atlantis Press. 2020, March. P. 73-84. DOI: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.200318.010>
13. Salomé F., Casalis S., Commissaire E. Bilingual advantage in L3 vocabulary acquisition: evidence of a generalized learning benefit among classroom-immersion children. *Bilingualism: Language and Cognition*. 2022. №25(2). С. 242-255. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1366728921000687>
14. Webb S. The effects of repetition on vocabulary knowledge. *Applied Linguistics*. 2007. №28(1). С. 46-65. DOI: <https://doi.org/10.1093/applin/aml048>

REFERENCES

1. Dimova, L. S. (1996). Metodyka navchannia studentiv movnykh vuziv spilkuvannia v sotsialno-pobutovii sferi zasobom lnhvokrainoznavchoi leksyky [Methodology of teaching university students to communicate in everyday situations using linguistic and cultural vocabulary]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odessa, 24 p. [in Ukrainian]
2. Lypyska, I. I. (2010). Metodyka formuvannia frankomovnoi leksychnoi kompetentsii produktyvnoho usnoho movlennia u studentiv movnykh spetsialnostei [Methodology for developing French lexical competence in productive oral speech among students of language specialties]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 24 p. [in Ukrainian]
3. Luchkevych, V., & Kutasevych, H. (2021). Osoblyvosti vykorystannia aktyvnykh metodiv navchannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity (na prykladi frantsuzkoi movy) [Peculiarities of using active methods in teaching foreign languages at higher education institutions (on the example of French)]. *Youth & market*, (5(191)), 130-134. [in Ukrainian]
4. Maiier, N. (2023). Naukovi doslidzhennia z metodyky navchannia frantsuzkoi movy: suchasnyi stan i perspektyvy [Scientific research in the methodology of teaching French: current state and prospects]. *Bulletin of Kyiv National Linguistic University. Series Pedagogy and Psychology*, 38, 40-49. DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.38.2023.284425> [in Ukrainian]
5. Tsviak, L. (2011). Osoblyvosti navchannia druhoi inozemnoi movy u vyshchomu pravookhoronnomu navchalnomu zakladi [Peculiarities of teaching a second foreign language in a higher law enforcement educational institution]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social Work*, (22), 185-188. [in Ukrainian]
6. Bartolotti, J., & Marian, V. (2017). Bilinguals' existing languages benefit vocabulary learning in a third language. *Language Learning*, 67(1), 110-140. DOI: <https://doi.org/10.1111/lang.12200>
7. Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. John Wiley & Sons.
8. Molnár, T. (2010). Cognate recognition and L3 vocabulary acquisition. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 2(2), 337-349.
9. Polakova, P., & Klimova, B. (2022). Vocabulary mobile learning application in blended English language learning. *Frontiers in Psychology*, 13, 869055. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.869055>
10. Ramezani, N., & Faez, F. (2019). Vocabulary learning and retention through multimedia glossing. *Language Learning & Technology*, 23(2), 105-124. DOI: <https://doi.org/10.125/44685>
11. Rets, I. (2017). Vocabulary retention and concordance-based learning in L3 acquisition. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 3(2), 313-324. DOI: <https://doi.org/10.32601/ejal.461029>
12. Romanenko, O., Dzevytska, L., Chyzykova, O., Zabolotska, I., Zotova-Sadylo, O., & Bazarenko, I. (2020, March). Plurilingual approach to teaching a second foreign language to students of non-linguistic specialties. In *III International Scientific Congress Society of Ambient Intelligence 2020 (ISC-SAI 2020)* (pp. 73-84). Atlantis Press. DOI: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.200318.010>
13. Salomé, F., Casalis, S., & Commissaire, E. (2022). Bilingual advantage in L3 vocabulary acquisition: Evidence of a generalized learning benefit among classroom-immersion children. *Bilingualism: Language and Cognition*, 25(2), 242-255. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1366728921000687>
14. Webb, S. (2007). The effects of repetition on vocabulary knowledge. *Applied Linguistics*, 28(1), 46-65. DOI: <https://doi.org/10.1093/applin/aml048>